

YSTÄVIEN SEURA

Pekka Ervastin esitelmä 10.11.1929

„Ystävien Seura”, *Society of friends*, niinkuin he itse itseänsä nimittävät, taikka kveekarit, niinkuin maailma heitä on nimittänyt, on pidetty tavallisesti jonkunlaisena kristillisenä lahkona. Siitä puhutaan lahkoon muodossa vanhoissa kirkkohistorian oppikirjoissa, niinkuin minullekin kouluissa opetettiin. Tämä lahko nyt kohta täyttäneen 300 vuotta. Mutta nykyaikana eivät muut kristilliset lahkot, eikä kristillinen kirkkokaan pidä tätä ystävien seuraa enää suorastaan kristillisenä lahkona. Kun kerran oli kirkolliskokous, johon kaikki lahkot kutsuttiin edustajainsa persoonassa, niin tätä ystävien seuraa ei kutsuttu. Sille ei myönnetty sijaa tuossa kokouksessa. Tahdottiin osoittaa, ettei sitä seuraa enää pidetty kristillisenä lahkona. Huomattavaa on, että kveekarit itse ovat pitkin matkaa torjuneet tuota nimitystä: eivät he ole mikään lahko; ei: he ovat samanlaisia, kuin ensimmäiset kristityt. He ovat saaneet kiinni, niinkuin uskovat, Jeesuksen ja apostolein alkuperäisestä uskosta. Siten he pikemmin edustavat oikeaa kristillistä uskoa maailmassa, mutta ei suinkaan mitään kristillistä lahkoa. Kun tutkimme heidän historiaansa ja heidän alkuperäänsä, niin meidänkin täytyy myöntää, että pikemmin he ovat jonkunlainen alkukristillisen seurakunnan ja uskonnon jälleensyntymä, kuin mikään varsinainen kristillinen lahko.

He saivat alkunsa Englannissa ja siellä sitä on paraasta päästä ollut. Kveekarit eivät pidä itseään protestanteina enemmän kuin katolilaisinakaan, vaan jos jotakin ovat, niin he ovat kristittyjä vain, mutta sanan alkuperäisessä merkityksessä. Tämä seikka itsessään on omiansa kiinnostamaan suuresti meidän ruusu-ristiläisten mieltä. Me myös olemme mielestämme saaneet kiinni alkuperäisestä kristinuskosta ja Jeesuksen mysteriosta, ja koettaneet syventyä niihin. Kun meitä

ruusu-ristiläis-teosofeja pidetään jonkunlaisena lahkona täällä Suomessa kristillisissä piireissä, niin me torjumme tällaisen syytöksen, me emme ole mielestämme mitään lahkokuntaa. Me olemme teosofeja, mutta me olemme teosofeina valinneet länsimaalaisen teosofian, joka on yhteydessä Jeesuksen mysteerion kanssa. Me emme ole itämaalaisia, vaan länsimaalaisia, mutta samalla tahdon huomauttaa siitä, että ei ole mitään länsimaalaista ja itämaalaista totuudenetsimistä, vaan yksi totuus itä- ja länsimailla. Sitä totuutta me ehkä olemme jonkun verran löytäneet. Ja jos me silloin olemme jollakin tavalla länsimaalaisia enemmän kuin itämaalaisia, niin se riippuu ainoastaan siitä, että Jeesus on viimeinen suuri maailman opettaja, viimeinen suuri henkinen sankari, joka on suunnattomasti vaikuttanut tämän ihmiskunnan kehitykseen ja koko maapallon kehitykseen. Meidän mielestämme olisi tuulesta temmattua asettua jonkun varhaisemman maailman opettajan kannalle, pyrkien pois Jeesuksesta. Päinvastoin on luonnollista, että hänet otetaan mukaan ja koska hän oli viimeisin, niin on luonnollista, että hän on lähinnä meitä. Ja kun huomaamme vielä sisäisessä tutkimuksessamme, kuinka suunnattomasti hän on muuttanut henkisen elämän elinehtoja tällä maapallolla, niin emme ollenkaan pidä sitä minään ihmeellisyytenä, että astamme hänet kaiken kehityksen etunenään ja kaikkein viisaimmaksi ihmiskunnan johtajaksi ja opettajaksi. Vähän samaan suuntaan ajattelevat niin sanotut kveekarit. Sentähden he, jotka ovat 300 vuoden vanha uskonnollinen yhtymä, ovat meitä sanomattoman lähellä, ja meillä heissä paljon oppimista. Kun katselemme, millä tavalla he toteuttavat sitä näkemystä, mikä heillä on ollut, niin me voimme nykyajan ihmisinä ottaa siitä oppia ja huomata, missä on vaaroja ja missä o mahdollisuutta erehdyksiin ja lankeemuksiin ja voimiensa mukaan olla varuillaan, ettemme itse lankeaisi niihin erehdyksiin.

En ajattele nyt mitään historiallista esitystä kveekariliikkeestä. Siihen voi tutustua kirjallisuuden kautta, vaan

minun aikomukseni on vaan huomauttaa muutamista historiallisista ilmiöistä kveekariliikkeen yhteydessä ja samalla lausua joitakin ajatuksia näitten ilmiöiden johdosta ja lausua, mitä me voimme niistä oppia.

Kveekariliike sai alkunsa, niinkuin muistamme, eräästä totuuden etsijästä George Fox'ista. Kuten viime kerralla mainittiin, hän oli nuori englantilainen, maalainen, hänen isällään oli jonkunlainen liike muistaakseni, mutta poika pantiin jo nuorena suutarin oppiin. Vapaa-aikoina hän kulki ympäri luonnossa mietiskellen, Englannissa oli niihin aikoihin hyvin levottomat ajat; oli uskonnollista levottomuutta. Oli varsinaisia totuuden etsijöitä, jotka siitä itsetietoisina nimittivät itseään etsijöiksi. George Fox lukeutui niiden joukkoon. Totuutta etsiessään ja elämää katsellessaan ja ajatellessaan hän tuli siihen, että tämä elämä on kurjaa semmoisena kuin sitä eletään. Kaikki ihmiset vaelsivat pimeydessä tietämättä, mitä elämä oikeastaan on. Hän ihmetteli vaan ja etsi. Hän oli tietysti tutustunut silloisiin uskonnollisiin oppeihin ja tietysti raamattuun ja luki ahkerasti, mutta ei saanut mistään uskonnosta rauhaa, eikä päässyt minkäänlaiseen selvyyteen. Vasta sitten, kun hänessä itsessään tapahtui jotakin, kun hänen omassa sielussaan ja hengessään tapahtui herämys, vasta sitten hän pääsi selville. Se oli silloin hänen sisäinen uudestisyntymisensä, joka oli valon näkemistä, valo puhkesi hänessä itsessään. Silloin hän näki, mikä elämä oli. Kun hän tässä valossa luki pyhää kirjaa, raamattua, hän ymmärsi sitä, mikä oli ennen häneltä suljettu, jota ei käsittänyt. Hänellä oli kaikenlaisia ilmestyksiä ja näkemyksiä, jotka tekivät hänelle selväksi, että ihminen on jumalallinen olento. Ihminen on henkisesti syntynyt Jumalasta, vaikka hän vaeltaa siitä tietämättömänä. Ihmiset eivät tiedä, keitä he ovat. Sentähden elävät he pimeydessä, mutta todellisuudessa ihminen on sisäisesti valon poika, valon lapsi ja hän voi täytyä pyhän hengen valolla. Kun hän syntyy uudestaan, niin pyhä henki

laskeutuu ja valaisee hänen henkensä ja sielunsa, niin että hän näkee, mitä elämä on.

Mutta nyt George Fox ei tahtonut alussa mitenkään tyrkyttää kenellekään mitään, eikä pitää suurempia kokouksia, vaan hän itse yhä etsi ja tahtoi saada suurempaa kirkkautta ja kulki kylästä kylään ja kaupungista toiseen keskustellen ihmisten kanssa ja kysellen heiltä. Näin hän huomasi, että hänellä tavallaan oli suuri sisäinen tieto, jota toisilla ei ollut, ihmeellinen sanoma sanottavana. Vasta sitten, kun hän länsipohjois-Englannissa Lancashiressa tutustui tuomari Fell'in perheeseen sekä herra että rouva ihastuivat hänen selityksiinsä, ja ennenkaikkea juuri rouva. Me voimme aivan nähdä, kuinka tässä kveekariliikkeessä toteutui tuo vanha totuus, että mikään henkinen asia ei voi päästä hyvään alkuun, eikä menestyä, ennenkuin joku nainen siihen tarttuu, ennenkuin nainen antaa siihen sympatiansa. Tämä on vanha tosiseikka, niin että esim. nykyajan rikkiviisaat miehet, jotka ajattelevat sangen korkeasti omasta älystään, arvostelevat uskonnollisia liikkeitä hyvin paljon siltä kannalta, että ne eivät niin paljon merkitse, sen näkee jo siitäkin, että siinä on paljon naisia, eivät miehet siitä välitä. Tuo arvostelu on niinkuin tiedämme hyvin tavallinen, mutta tosiseikan kannalta tämä ei merkitse mitään muuta, kuin arvostelijain lyhytnäköisyyttä. Tällä he osoittavat, etteivät ole asioita ymmärtäneet. Ei kukaan mies muutu haaveilijasta toteuttajaksi eikä tosi työntekijäksi, ellei hän saa naisen sympatiana puolelleen. Tämä on huomattavissa kaikissa uskonnollisissa ja henkisissä liikkeissä samoin kuin taiteellisissakin ja jopa taiteilijapersonallisuuksissakin. Varsinainen uskonnollinen ja henkinen liike saa hyväksymisensä kohtalon puolelta silloin, kun naiset sen ymmärtävät ja hyväksyvät, sillä naiset ovat metafysiillisesti lähempänä ihanteiden toteutumista, kuin miehet. Mies näkee ihanteen, mutta hän jää näkijäksi eikä oikein pääse sen toteuttajaksi, ellei naiset häntä auta. Sentähden meidän täytyy katsoa kaikkien henkisten aloitteiden menestymistä juuri siltä kannalta, että silloin kun se

saa naisten hyväksymisen, silloin osoittautuu, että se oli jotain. Niin oli myös tässä kveekarilaisuudessakin. George Fox sai ensimmäisen äärettömän innokkaan kannattajan rouva Fell'istä ja heti kun rouva Fell oli ymmärtänyt, mikä suuri tehtävä Fox'illa oli, alkoi Fox opettaa.

Ja mikä kveekariliikkeen suhteen on niin kaunista ja mieluista tutkijalle ja lämmittävää, on se, että siinä on kaikki aina ollut niin erinomaisen puhdasta. Siinä ei ollut kysymyksessä mitään sellaista epäilyttävää, mitä välistä voi olla henkisissä ja uskonnollisissa lahkoliikkeissä. Meitä tympäisee totuuden etsijöinä, kun huomaamme, että henkisiin ja uskonnollisiin liikkeisiin sekoitetaan tämän maailman erotiikkaa ja tämän maailman rakkautta. Sentähden olemme iloisia ja tavallaan nautimme henkisesti, kun huomaamme, että on semmoisiakin liikkeitä, joissa ei ole ollut tätä maallista sivumakua, vaan on pysytty puhtaasti ja todellisesti henkisenä.

George Fox rupesi nyt saarnaamaan ja sai paljon kannatusta. Hän oli todellinen profeetta ja aika oli siellä kypsä ja hän sai jotenkin paljon kannattajia, niitä oli satoja, tuhansia. Hän toi tuon ihmeellisen sanoman, että ihmisen täytyy kunkin itsensä tulla valoon ja tulla valon lapseksi. Se oli jotakin, joka pystyi ja ystävien joukko lisääntyi päivä päivältä. Mitään muutomenoja ei ollut, ei mitään kasteita, ei sakramenteja, ei jumalanpalveluksia, eikä kirkkoja, ei mitään muuta kuin tämä sisäinen valo. Mutta kukaan muu ei myöskään kuulunut tähän ystäväin joukkoon kuin jolla oli tämä sisäinen valo. Ei voinut kääntää ketään ja ottaa lupausta, että nyt hän on kveekari. Siihen täytyi tulla itsensä vain siten, että yksilö toisensa perästä tuli tähän valoon. Ja niinkuin tiedämme, täytyy niitten ihmisten, jotka tulivat ystäviksi, olla täynnä vakavuutta ja valoa ja vakaumusta, sillä ei heitä tietysti maailma suosinut, ei valtio eikä kirkko. Päinvastoin, heitä ruvettiin vainoamaan sentähden, etteivät hyväksyneet kirkonmenoja eivätkä pappeja. George Fox oli nimittäin ankara puhuessaan papeista, hän sanoi, että he olivat palkkapaimenia; ja

kun kirkon kelloja soitettiin, niin oli se kuin olisi kutsuttu markkinoille, että nyt pannaan tavarat näytteille, tulkaa nyt. Hän inhosi kaikkia niitä, jotka ottivat oikeuden olla toisten pappeja ja opettajia. Jokainen itse on oma pappinsa ja jokainen on itse tuleva valoon ja sitten ei ole mitään muuta tarvis, kun hän tietää, että on Jumalan lapsi ja silloin tietää, mitä on tehtävä. Hän on yhteydessä pyhän hengen kanssa, joka puhuu hänen sisässään, miten hänen on meneteltävä. Tiedämme, että kun ystävät tulevat kokouksiin, niin heillä ei ole mitään puheenjohtajaa. Olen kuullut yhdeltä kveekarilta, että kun he kokoontuvat, niin he istuvat kaikki hiljaisessa mietiskelyssä, sitten jos henki tulee jonkun päälle, niin hän nousee puhumaan. Kaikki toiset kuuntelevat ja ottavat oppia. Sitten kun hän on puhunut, voi joku toinen nousta puhumaan, joka tuntee hengen käskyn siihen. Mutta jos ei kukaan tunne sitä, niin he istuvat hiljaa ja lähtevät pois. Kukaan ei ole sanonut mitään. Soittoa eikä mitään ulkonaisia menoja ei ole. Nyt on jo Amerikassa sellaisiakin seuroja, joissa käytetään hiljaista soittoa, joka on omiaan aloittamaan mietiskelyn; ja sitten voi olla joku etevämpi tunnettu puhuja, joka saa pyhän hengen päälleen ja tiedettiin jo edeltäpäin, että tuo ja tuo tulee puhumaan. Se on itsestään jo vähän kehittynyt, mutta 1600-luvulla olivat heidän kokouksensa hyvin pri ! yksinkertaisuudessaan. He istuivat hiljaa, joka oli täydellinen vastakohta kaikille kirkollisille jumalanpalveluksille.

George Fox pani muuten hyvin paljon painoa nuorten kasvatukselle. Hän sanoo, että kaikista tärkeintä on, että nuoret kasvatetaan oikein. Nuoria opetetaan kaikkiin valheisiin kaikenlaisilla väärillä ja valheellisilla ja turhilla opetuksilla, mutta ei pyhän hengen tuntemiseen, eikä sisäiseen valoon. Tiedämme, että kveekarit perustivat kouluja, ja nämä koulut tulivat aivan kuuluisiksi, sillä siellä he koettivat kasvattaa karaktereja luonteita. He koettivat kasvattaa ihmisiä todellisiksi ihmisiksi. Mitään turhaa he eivät oppineet. Meidän mielestämme hieman vanhanaikainen piirre oli se, että hän oli erittäin ankara,

puritaanisen ankara. Hän ei sietänyt mitään iloa, ei tanssia, ei teatteria, ei liian vapaata seurustelua, ei mitään leikkiä eikä lystinpitoa, eikä muuta sellaista. Nuoret eivät saa tottua sellaiseen maallisuuteen eikä turhamaisuuteen. Hän ei hyväksynyt musiikkia eikä taidetta, sillä kaikki tuo vie mielen pois totuudesta. Ihmisen täytyy ainoastaan etsiä, kunnes hän saa valoa. Ja meitä melkein hämmästyttää, kun luemme, kuinka George Fox ja kveekarit sanovat, mikä on luvallista ja mihin voi totuttautua. On luvallista nuorille, että ystävät kauniisti keskustelevat toistensa kanssa oikeista ja vakavista asioista ja lukea historiallisia teoksia, että tutustuu vanhanajan kansojen vaiheisiin ja keskusteleo niistä, ja ajattelee sekä nykyisyyttä että tulevaisuutta. Luvallista on myös yhdessä harjoittaa laskemista ja vaikkapa ottaa joitakin vaikeita laskuja ja probleemeja ja aritmeettisiä ja mittausopillisiä tehtäviä ja niitä yhteishyväksi ja ylösrakennukseksi suorittaa ja laskee. Tällaiset hovit olisivat luvallisia. Kun ajattelemme, minkälaisia vaatimuksia nykyajan ihmisillä on, kuinka meistä on algebra ja geometria sangen harvoin hupaista, niin täytyy tunnustaa, että ajat ovat muuttuneet ja ihmiset ajan mukana. Me olemme hyvin paljon vapautuneet hengessä taiteen ja muun suhteen, emme pelkää taidetta teatterin emmekä muussa muodossa. Korkeintaan voi totuuden etsijä olla epäilevällä kannalla tanssin suhteen – nykyaikaisen tanssin suhteen. Muistan, kun istuin eräässä kahvilassa Wienissä, myöhään illalla ja katselin siellä, kuinka ihmiset tanssivat, niin – tahtomatta millään tavalla tuomita tai olla ahdasmielinen – eteeni nousi kuin kysymysmerkki: mitä tuo oikein on? En tahdo kuvata sitä tanssia, enkä mitä siellä tapahtui, mutta täytyy sanoa, että kyllä se oli kokolailla ihmeellistä. En osaa kuvitella, mitä George Fox tai 1600-luvun kveekarit olisivat siitä ajatelleet.

Aina kun ihmisille selviää elämä, kun he saavat sellaisen sisäisen valaistuksen, että he näkevät koko elämän uudessa valossa, on luonnollista, että kaikki elämän ilmiöt ja kaikki ilmiöt yhteiskunnassa joutuvat tämän valon sisään ja saavat siitä

valosta oman arvostelunsa. Sanoohan Jeesuskin: pimeys pelkää valoa, ja ne ihmiset, jotka ovat pimeydessä, eivät tahdo tulla valoon, sillä valo tuomitsisi heidän tekonsa. Ja kun ihminen todella tulee hengen valon keskelle ja katselee koko yhteiskunnallista elämää tuossa sisäisessä valossa, niin hyvin monet ilmiöt tässä meidän yhteisessä elämässä joutuvat tuomion alaiseksi. Sentähden emme saata ihmetellä, että George Fox ja hänen ystävänsä, jotka syntyivät uudestaan valon lapsiksi, arvostelivat ankarasti ja tuomitsivat yhteiskunnallista elämää, ja siksi eivät kveekarit ole ottaneet osaa valtiolliseen elämään. George Fox oli itse niin selvillä Jeesuksen sanoista: minun valtakuntani ei ole tästä maailmasta, että hän mitenkään voinut hyväksyä valtiollista elämää, eikä mitään virkoja, vielä vähemmän sotapalvelusta ja sota. Se on kaikki pimeydestä. Me tiedämme, että vielä tänä päivänä he ovat jyrkästi sota vastaan. Joskus ovat he silloin, kun sota on syttynyt ja kaikki kansalaiset ovat tunteneet velvollisuudekseen ottaa osaa puolustukseen, ottaneet sillä tavalla osaa, että ovat muodostaneet jonkunlaisia punaisen riston liittoja ja järjestöjä, sellaisia joukkoja, jotka ovat auttaneet haavoittuneita ja korjanneet kuolleita. He eivät ole ottaneet asetta käteensä, päinvastoin ovat mieluummin istuneet vankiloissa niin sanottuina isänmaanpettureina. Mutta he ovat muuten tahtoneet auttaa. Maailmansodan aikana, jollen väärin muista, tuhansia englantilaisia nuoria miehiä istui vankiloissa sentähden, että kieltäytyivät aseisiin tarttumasta. Maailmansodan aikana ottivat kveekarit osaa Punaisen Ristin työhön ja maailmansodan jälkeen he auttoivat orpolapsia, ei ainoastaan oman kansan lapsia, vaan myöskin vihollisten lapsia. Siitä heitä on kovin arvosteltu, mutta kveekari ei välitä, mitä pimeä maailma sanoo. Niinpä nytkin tämän maailmansodan jälkeen ovat kveekarit vaikuttaneet siihen, että saksalaisten sydämet ovat pehminneet, sillä kveekarit ovat auttaneet paljon saksalaisia orpoja.

Kun nyt ihmiset tullessaan sisäisen hengen valossa, osaavat arvostella hyvin ankarasti yhteiskunnallisia asioita ja elämän ilmiöitä, niin on luonnollista, että he ovat kysyneet itseltään: eikö tämän päällä voitaisi elää toisella tavalla? Eikö yhteiskunnallinen elämä voisi olla vähän inhimillisempää ja veljellisempää? Täytyykö aina vain kamppailla keskenään? Eikö voisi muodostua veljellisemmäksi omassa sisässään? On luonnollista, että jotka ovat tähän valoon tulleet, vastaavat tähän myöntävästi. Mutta nyt on huomattava, että George Fox ja kaikki ihmiset, jotka ovat hyvin syvällä tässä valossa, aina teroittavat, että Jumalan valtakunta ei ole tässä maailmassa ja Jumalan valtakunta toteutuu sillä tavalla, että yksi toisensa perästä siihen astuu. Ei niin, että kaikki suurella joukolla tulevat siihen. Päinvastoin täytyy olla hyvin varovainen, ettemme sekoita mitään omaa pahaa tähän. Täytyy yksilönä aloittaa toteuttamaan Jumalan valtakuntaa, niin että itse kieltäydymme tekemästä pahaa.

George Fox oli aivan toisenlainen kuin toiset ihmiset. Kieltäytyttyään tarttumasta aseisiin, hän sai istua vankilassa. Cromwell sanoi, että mitä tämä tällainen on. Sinä pääset pois, jos sanot, että tietysti täytyy suorittaa velvollisuutensa isänmaataan kohtaan. Silloin George Fox vastasi: minä olen toisen valtakunnan kansalainen ja se valtakunta ei ole tästä maailmasta. [Silloin Cromwell sanoi: „] en tarvitse teidän valtakuntaanne.” Ja hänet pantiin vielä pahempaan tyrmään.

George Fox oli itse viisas, mutta yhtä viisaita eivät olleet kaikki hänen kannattajansa. Se oli erikoinen ilmiö 1600-luvulla Englannissa, jolloin olosuhteet olivat hyvin levottomat. Tämän levottomuuden vuoksi emme saa ihmetellä, että ihmiset George Foxin kehoituksesta ihastuivat siihen, että he voisivat toimia Jumalan valtakunnan saattamiseksi tänne maan päälle. Aivan samalla tavalla kuin ajateltiin Jeesuksen aikana. Ja niinkuin monet juutalaiset ajattelivat Palestiinassa, että Messiaasta tulee kuningas tässä maailmassa ja nostaa heidät vapauteen ja valtaan,

niin ajateltiin myös Englannissa. Tästä voi paljon oppia. Kaikista pimeintä kveekarien historiassa on juuri tämä, että monet, monet kveekarit jaloudessaan, puhtaudessaan, kauniissa unelmissaan ja ihanteellisissa pyrkimyksissään ajattelivat: meidän on pantava toimeen Jumalan valtakunta täällä maan päällä. Miksi ei suuri joukko voisi toteuttaa ihmeellistä uutta valtakuntaa.

He saivat yhden ihmisen, joka oli taipuvainen tähän, joka kallisti korvansa tälle asialle. Hän oli itse mitä jaloin, puhtain mies. Hänen nimensä, kuten historiasta muistamme, oli James Neil. Hän oli vanha sotamies, majuri. Hän oli jo sotamiehenä ja upseerina ollessaan saanut kaikkien päällikköjen ja sotamiesten kunnioituksen sentähden, että hän oli niin läpeensä puhdas karakteri. Hän erosi kirkosta siinä, että oli vaativampi ja asetti suurimman painon puhtaalle elämälle. Hän uskoi kyllä dogmeihin. Hänellä oli tapana jo armeijassa ollessaan saarnata sotamiehille ja häntä pidettiin oikein mallikelpoisena siellä. Hän oli yhdeksän vuotta palvellut sotaväessä ja ottanut osaa moniin sotiin, mutta hän luopui siitä 30–40 vuoden iän välillä. Silloin hän sattui kuulemaan George Fox'in puhetta v. 1650, jolloin George Fox jo oli Fell'ien ystävä ja jolloin rouva Fell oli saanut hänet vakuutetuksi pyhästä tehtävästään, ja hän piti hyviä ja lennokkaita puheita. Neil kuuli tämän ja ihastui ja rupesi hyvin tutkimaan. Hän oli naimisissa oleva mies ja oli vetäytynyt maatilalleen ja viljeli sitä, mutta hän mietti aina tätä ihmeellistä sanomaa, jonka oli kuullut Fox'ilta ja pyrki siihen valoon. Sitten, se kai oli vuonna 1653, hän pellolla kyntäessään tunsi sisäisen kutsumuksen ja hän syntyi kuin uudestaan ja tunsi, että hänen täytyi tehdä työtä tämän sanoman puolesta. Siinä hetkessä hän jätti kaikki, jätti perheensä ja selitti vaimolleen, kuinka hän oli saanut sanoman ja hänen täytyi lähteä. Hänen vaimonsa ja perheensä ymmärsivät häntä ja kunnioittivat suurta ja ihmeellistä heräymystä. Ja hän, joka oli ollut entinen saarnaaja ja oli hyvin lennokkaas puheessaan, sai joukot heti kuuntelemaan ja innostumaan. Hän joutui Lontooseen ja rupesi puhumaan

kokouksissa. Lontoossa oli koolla luja ja iso kveekariseura, ja kun Neil rupesi puhumaan, tuli siitä suuri innostus ja monet aatelliset hovista tulivat kuuntelemaan häntä ihmetellen hänen puheensa voimaa ja kirkkautta.

Silloin tapahtui, mikä tällaisissa kokouksissa voi helposti tapahtua. Ihmiset innostuivat tavattomasti Neiliin, naiset etenkin. Ei siinä ollut mitään maallista, se oli henkistä innostusta. Se oli niin ihmeellistä ja erinomaista, että kveekaripiireissä vähitellen kasvoi sellainen ajatus, että miksi ei Neil olisi yhtä hyvä kuin entinen Marian poika Palestiinassa, miksi ei hän olisi Jumalan poika. He sanoivat innostuneina: „Ei sinun nimesi ole enää Neil, vaan Jeesus. Sinä olet syntynyt vapahtajaksi tänne. Meidän täytyy seurata sinua.” Ja kun hän lähti ulos Lontoosta, Bristolin kaupunkiin, niin monet seurasivat mukana, siinä oli rouvia ja heidän miehiään, nuoria naisia ja lapsia. Se oli kuin suuri saattojoukko ja he ajattelivat, että nyt on kuin vapahtaja olisi heidän kanssaan. Kun nyt ajattelemme, niin huomaamme, että näinä aikoina, näinä vuosina on ollut paljon puhetta siitä, että Jeesus tulee taas kohta ja on keskellämme. Totuuden etsijä voi asettua tällaiselle optimistiselle kannalle, että Kristus tulee. Ei se ole mitään niin ihmeellistä. Miksi se olisi ihmeellisempää tänä päivänä kuin ennen. Kun ajattelemme, kuinka James Neiliä palveltiin, niin mitä ovat meidän päiviemme palvelemiset tämän rinnalla. Hän itse selitti myöhemmin, kun hän oli vankilassa ja häneltä kysyttiin, että tämä kaikki palvonta ei koske kuolevaista minää, mutta Jumalaa minussa. Joka tapauksessa tämä on ollut hyvin kunnioitettava liike.

Kun hän lähestyi Bristolin kaupunkia, jossa myös oli paljon kveekareita, niin kaikki he ympäröivät hänet, ja hirmuisen paljon kansaa oli koolla ja hänelle laulettiin hoosiannaa. Neil istui itse aasin tai hevosen selässä niinkuin vapahtaja ainakin itsetietoisena, mutta nöyränä. Pieni tällainen realistinen häiriö tässä kulkuessa oli se, että alkoi kovasti sataa. Ei oltu aurinkoisessa kaupungissa Palestiinassa. Ihmiset saivat kahlata

polviaan myöten liejussa. Mutta ei se heitä häirinnyt. Bristolissa alkoi sitten aivan mieltenkuohu ja viranomaiset kiinnittivät huomionsa häneen ja hänet vangittiin Jumalan pilkkaajana. Tuo kaikki oli heistä kauheata Jumalan pilkkaamista. Siinä ei kysytty hänen kannattajiensa mielipidettä, vaan kylmästi sanottiin: tämä on Jumalan pilkkaa. Hänet vietiin Lontooseen, jossa parlamentti otti tämän asian pohdittavakseen. Parlamentti kulutti monta vuorokautta tässä asiassa ja lopputulos oli: Neil on Jumalan pilkkaaja, mutta äänestyksen tulos oli, ettei häntä tuomita kuolemaan. Joka tapauksessa on hänet leimattu Jumalan pilkkaajaksi. Sen ajan jyrkkien ja ankarain toimenpiteiden mukaan hänet oli kuljetettava ympäri kaupunkia. Ensin oli seistävä häpeäpaalussa ja kieli oli läväistävä kuumalla raudalla ja sillä poltettava iso merkki, joka merkitsi: Jumalan pilkkaaja. Häntä kuljettiin ympäriinsä ja hänen kannattajansa kulkivat mukana laulaen hoosianna ja muita uskonnollisia lauluja. Syrjästä katsojista se sittenkin oli hyvin ihmeellistä eikä siitä tullut siihen käsitykseen, että se olisi ollut häpeä. Sitten hänet tuotiin tuomio- eli mestauslavalle, jossa hänet piti polttoraudalla merkittämän, niin eräs hänen kannattajansa nousi ja piti hänen päänsä yläpuolella plakattia, johon oli kirjoitettu: tämä on juutalaisten kuningas. Tietysti pyöveli heti korjasi pois tämän plakatin, mutta kun tuo merkki oli poltettu hänen otsallensa, niin toinen hänen kannattajansa otti hänet syliinsä ja koetti suutelemalla lievittää hänen tuskiansa. Tämä on ollut erinomaista, suurenmoista ja ihmeellistä näytelmää. Neil pysyi aivan rauhallisena ja tyynenä. Kun tuomari kysyi, kuinka hän ottaa vastaan palvontaa niinkuin hän olisi Jumalanpoika, niin hän sanoi: eivät he palvo minua, kuolevaista ihmistä, vaan se on Jumala, jota he palvelevat. Tämä on vallan ihmeellinen ilmiö niin sanotussa uskonnollisessa elämässä. Sitten Neil pantiin vankeuteen.

Minusta hänen historiansa osoittaa ja todistaa niin selvästi, että jos unohdetaan tuo „minun valtakuntani ei ole tästä

maailmasta” ja lähdetään suurella joukolla toteuttamaan Jumalan valtakuntaa, niin ei se tule sillä, vaikka saadaan jotakin aikaan, mutta ei saada kuitenkaan sitä aikaan, että Jumalan valtakunta tulisi. Se tulee ainoastaan sillä tavalla, että ihmiset sydämessään kääntyvät. Ainoastaan sillä tavalla, että kaikki ne, jotka ovat komentamassa ja oikeuden puolta pitämässä: sotamiehet, virkamiehet y. m. heräävät ja kaikki asiat saatetaan toiselle kannalle ja kaikki muutetaan. Sillä tavalla se kävisi itsestään.

Niin mekin täällä Suomessa olemme opissa ja hyvää yritetään panna täytäntöön väkivallalla. Ajattelen tätä kieltolakiä. Luultiin, ettei tarvitse mitään raittiustyötä, vaan tästä maasta tulee raitis valtakunta ja koko kansa tulee raittiiksi, kun pannaan voimaan kieltolaki. Täten tultiin siihen, että niin viisas ihminen kuin Lucina Hagman, joka on ollut mukana kaikessa alusta lähtien, sanoo: tämmöistä, kun nyt on Suomessa, ei ole koskaan ennen ollut, silloin kun ei ollut raittiustyötä eikä mitään, silloin kun oli vain kotipoltto käytännössä, niin miehet joivat jos joivat, mutta mitä se on nykyiseen aikaan verrattuna, kun nyt juo naisetkin, eikä ainoastaan miehet ja naiset, vaan lapsetkin. Nyt olemme menossa suoraa tietä perikatoon, ellemme nöyry ja sano: me yritimme väkipakolla jotakin hyvää; ei saa väkivallalla levittää totuutta. Hyvää ei koskaan saa pelätä, ja sitä pelätään, jos sen yhteyteen asetetaan väkivalta.

Sentähden olemme nyt oppimassa täällä Suomessa, että täytyy taas mennä takaisin siihen vanhaan, täytyy koettaa valistaa itseämme ja toisiamme. Raittiustyötä on taas tehtävä, taas ryhdyttävä henkiseen valistus- ja raittiustyöhön. Siten pitäisi valtaa kantaa.

* * *